

Výběrové řízení na vedoucí KDT FAMU koncepte Alice Růžičkové

Hic Rhodus, hic salta

Kdo jsem

RNDr. MgA. Alice Růžičková (*10. 6. 1966 v Praze)

- filmařka, pedagožka, dramaturgyně, promítačka, ale také přírodovědkyně a matka
- **schopnost lidí propojovat a v komplikovaných systémech nacházet jednoduchá řešení**; mám výdrž, zvládám multitasking, věci dokončuji a má slabost je má síla; více než slova považuji za důležité činy; umět se upozadit a dát prostor i hlas jiným; dobře si všímat a přesně reagovat
- od 90. let působím na poli filmu dokumentárního, experimentálního i amatérského
- **na FAMU působím od roku 1994** – nejprve jako studentka, poté jako vyučující, vedoucí realizační dílny 1. ročníku, vedoucí realizační dílny 2-5. ročníku, zástupkyně vedoucího katedry a 8 let také jako studijní proděkanka, kdy jsem pomáhala budovat koncept školy, která více nabízí a méně přikazuje
- **snažím se o nalezení rovnováhy**: nemá převládat řemeslo nad uměním či naopak – nutné je samozřejmě obojí a v harmonii
- vždy mě ve vědě zajímala **homeostáze a inflexní body** na křivce (tedy okamžiky vyváženosti a jak je udržet), věda mi však dala i nahlédnout, že veškerý vývoj má skokový průběh a že často extrémy jsou počátkem vývoje budoucího mainstreamu; **více tedy pozoruji, než soudím**, protože okamžité šuplíkování je zavádějící a všechno neporozumění to jen zhoršuje
- **roli vedoucího katedry** vnímám především jako služebnou, formující a koordinačně-komunikační; katedru by v její osobnostní šíři měli reprezentovat všichni její pedagogové a také její studenti – není nutné mít jen jednu „hlavu pomazanou“, rozhodně jí být nechci; **chtěla bych tedy nabídnout nikoli své ego, kompetici a soupeření, ale komunikativnost, spolupráci, umění slyšet, respekt k různorodosti a podporu**

Co si myslím

- kvalitní vysoká škola uměleckého typu (jakou **FAMU** beze sporu je) by měla být prvotně zaměřena nikoli na budování atmosféry soutěživosti, dravosti a antagonismu mezi studenty a pedagogy, či mezi jednotlivými obory, ale **měla by se oživit projevy dobrovolnosti, spontaneity a větší radosti ze společně sdíleného tvůrčího časoprostoru**
- **škola má být službou pro studenty, experimentálním chráněným prostorem a laboratoří**; učitel má umět pochválit a podpořit, inspirovat a poučit, ale také umět stanovovat meze - proto bych ráda znovuoživila ideu, že „**do školy se chodí**“ (opravdu řádně denně), je nutné na KDT vyžadovat aktivní přítomnost studentů na výuce (stop facebookingu, digitální demenci a absencím z důvodu „že se musí studenti žít“ – škola by měla být na prvním, nikoli posledním místě)
- škola by měla stát pevně opřena o **čtyři základní rovnocenně důležité pilíře: výuka technologií** (výklad a předvedení funkce, návštěvy odborně zaměřeného prostoru), **zasvěcení do teorií** (historie a výčet), **reflexe výstupů** (projekce děl samotných, jejich rozборы, kritika a diskuse) **a vlastní tvorba** (podpořená rozvojem kreativity v dílně)
- jako první krok v roli vedoucí KDT bych otevřela **širokou evaluační debatu o modernizaci podoby oboru „dokumentární tvorba“** mezi studenty, absolventy, pedagogy a externími odborníky, včetně zkušeností ze zahraničních filmových škol
- vážím si všech podnětů a názorů, které mi svěřují studenti i kolegové, a myslím si, že spolu jsme schopni vytvářet inspirativní prostředí, které reflektuje reálné kulturní i politické dění ve společnosti a umí tuto analýzu vracet v podobě přesného dokumentárního filmu - myslím, že tento **dialog o budoucí podobu dokumentárního filmu jsem schopna moderovat a výstupy z něj i prakticky realizovat, a proto kandiduji na místo vedoucí KDT**

Aktuální stav výuky na KDT

Současné učební plány KDT představují podle mého názoru funkční cestu k přípravě budoucího dokumentaristy – odpovídá tomu postupné zařazování přednášek, projekcí i školních filmů do jednotlivých ročníků:

- v 1. ročníku - **co nejvíce seznámit s institucí celé školy a Studia FAMU, na vlastní kůži zažít náročnost potíže jiných profesí** (pravidlo, že cvičení 1.ročníku mají studenti KDT realizovat ve všech profesích sami), nabrat do vizuální paměti dávku důležitých filmů z dějin dokumentu i kinematografické klasiky, pokusit se naplnit zadání nejzákladnějšího dokumentárního žánru – „reportáže“, mít možnost vyslovit se autorsky i experimentálně ve cvičení „můj pohled, na kterém mi záleží“, naučit se co nejvíce o historii filmové techniky a technologiích a projít výukou základů kamery, střihu, zvuku a produkce v přesně kvantifikovaných dávkách
- v 2. ročníku - **úkol naučit se komunikaci a spolupráci s filmovým štábem**, naplnit druhý nejrozšířenější dokumentární žánr „portrét“, seznámit se se specifiky práce v ateliéru a ztvárnit v něm hranou etudu, projít praktickou fotografickou průpravou a přehlídkou žánrových možností dokumentární tvorby
- v 3. ročníku - **soustředit sílu k silnější autorské výpovědi v bc. filmu**, který schválně nemá žánrové omezení nastaveno, stanovit si cíl studia teoretické analýzy fenoménu podstatného pro dokumentární svět (např. monografie inspirativního tvůrce či případová studie) v rámci bc. teoretické práce a vyzkoušet si práci s 35 mm formátem filmové básně, která má jiné obrazové zákonitosti než předchozí zadané formáty školních filmů, seznámit se s investigativní žurnalistikou i s analýzou světově významných dokumentárních děl
- do mgr. stupně jsou studenti přijímáni na základě **magisterského projektu**, v němž si sami naplánují, čemu a kdy se budou další 2 roky studia věnovat (kam vyjedou na zahraniční stáž, jaké přednášky budou navštěvovat, jaké téma budou zpracovávat v absolventském filmu a mgr. teoretické práci, např. kritická formulace vlastního filmového manifestu) – proto je v RUPu nastavena volitelnost plnění mezi 1. a 2. ročníkem mgr. studia
- myslím, že **základní osa programu dokumentární tvorby je v pořádku**, ale s postupem času **je nutné vždy reagovat na aktuální potřeby filmové tvorby** podle toho, jak se vyvíjí technologie a myšlení o filmu
- **aktuální problémy k řešení:** v současných učebních plánech KDT je dle mého názoru zbytečně nahuštěno více cvičení ve 3. bc. ročníku a ve 2. bc. ročníku postrádám přípravu k hrané etudě na práci s herci; v mgr. programu je sice zařazen předmět vybízející k asistentské praxi v divadle/filmu/TV/festivalu, ale myslím si, že KDT by měla studentům tyto možnosti praxe více i sama produkovat

Konkrétní inovace v rámci tříleté koncepce rozvoje oboru - 1

- **společné schůze katedry** - pravidelně vždy na počátku semestru (průběžná evaluace studia i zpětná reflexe všech zaváděných změn, zda opravdu přinášejí žádoucí efekt)
- udržování pro všechny příjemného milieu na katedře (**péče o prostor, techniku i lidi** - 2 střížny digitální, repase 16mm stříhacího stolu)
- **dělbá práce** (aneb vedoucí katedry nemusí vše dělat sám) - vedení a oponování teoretických prací (Kubica, Janeček), projekce k dějinám dokumentárního filmu a zkoušení páteřního předmětu u státnic (Janeček), konzultace k přijímacím pracím (Mareček), zahraniční hosté a workshopy (Rezníček, Králová), „třídnické hodiny“ a řešení nemožného (Růžicková, Bohunová)
- **celokatederní audit námětů** počátkem března **a povinnost studentů prezentovat** své rozpracované tvary v rámci soustředění v Poněšicích – kritická reflexe připravovaných filmů i mimo intimní prostor dílen a nutnost vystavit se pohledu kolegů je sice trošku bolestivé, ale současně i léčivé; zvětšuje vzájemné pole důvěry a brainstorming názorů přináší zajímavá řešení problémů, které se vyskytnou při každé tvorbě; myslím, že by ještě prospělo **zařazení realizačních porad s kolegy ze Studia FAMU v rámci každé dílny na konci letního semestru**
- je výchovné a žádoucí **svěřit studentům větší odpovědnost** (správci učeben, webu, magistři zapojeni do praktik 1. ročníků) - ráda bych se pokusila získat pro studenty stipendia a také placené asistentské pozice na FAMU či ve studiu FAMU
- efektivnější navazování kontaktů našich studentů ve 2. ročníku se studenty z oborů, s nimiž mají pracovat ve štábu (tj. kamera, střih, zvuk, produkce) - **je nutné zapracovat do učebních plánů společné předměty vždy pro oba obory a tím sladit učební plány** s KK, KSS, KZT a KP
- **zařadit více praktických kurzů do výuky** (střihačské programy, výroba podtitulků, trénink v podávání žádostí o granty, pitching průprava atp.)
- **znovuzavést diplomní seminář** do ZS 3. bc a 1. mgr. ročníku, aby bylo možné témata, vedoucí prací i oponenty stanovovat v dřívějším termínu
- **zachovat příklad skutečné tvůrčí dílny v jejím každodenním procesu** - pan Vachek v pracovně 210 KDT jako vzor, že pořádný film vzniká pečlivou prací a soustavným promýšlením

Konkrétní inovace v rámci tříleté koncepce rozvoje oboru - 2

- **podporovat kolegy v profesním růstu**, usnadnit habilitační řízení, iniciovat výjezdy na konference a festivaly, **zasadit se o vznik odborných publikací** (skripta Heleny Třeštíkové „Časoběrný dokumentární film“ a volné pokračování diplomové práce Jana Gogoly “Smrt dokumentárnímu filmu! Ať žije film! Od díla k dění!“)
- **podpora mobility studentů a výjezdů na společné zahraniční workshopy** (typu workshop SAPIR Izrael-FAMU Praha), pozvánky zahraničním osobnostem z dokumentárního světa na KDT (např. využít jejich přítomnosti na MFDF Jihlava a představit je FAMU), kontakt s ostatními uměleckými a společenskými disciplínami (**institut „hostující dílny“ v ZS** umožňuje studentům bližší seznámení s originálním myšlením inspirativních osobností mimo FAMU – Císařovský, Sedláček, Kofroň)
- **pokračování** webových stránek **kdt.famu.cz**, které aktivně vystavují školní filmy KDT na účtu vimeo
- **iniciovat pravidelné praxe studentů při filmovém natáčení a v ČT**, do výuky více integrovat témata: dokumentarista a producent / dokument a státní fond pro rozvoj kinematografie / dokument a další zdroje financování / dokument v mezinárodním kontextu, zejména granty v EU / různé organizace a akce participující na dokumentu ve zrodu (dok.inkubator, IDF apod.) / dokument a distribuční strategie, kina a další platformy šíření / dokument a filmové festivaly
- **zavést pravidelný kontakt s absolventy KDT** (v rámci červnového studijního soustředění katedry v Poněšicích i během klauzurních i státnicových projekcí), naopak dokumentaristickém semináři studentům ukázat aktuální tvorbu našich absolventů, které využíváme i k výuce specializovaných oborových modulů (Slezáková, Slováková, Abramjan, Rousek, Kratochvíl, Králová, Ježková atd.)
- skrze osobní kontakty na spřízněné dokumentární duše studentům **představit nové způsoby produkce, distribuce a prezentace dokumentární tvorby ve světě** – doc.inkubator (Andrea Prenghyová, Tomáš Potočný), IDF (Pavlína Kalandrová, Tereza Šimíková, Radim Procházka), HBO (Hana Kastelič), MFDF Jihlava (Marek Hovorka, Andrea Slováková), Camp 4Science (Hana Křepelková Rezková)

Definování profilu absolventa bc. a mgr. studia

Cílem studia oboru dokumentární tvorba je formovat kreativní a angažovanou osobnost, filmaře schopného audiovizuálně se vyjadřovat v duchu tradic českého a světového dokumentárního filmu a svým autorským přístupem je dále rozvíjet a proměňovat.

- **profil absolventa bakalářského studia:**

Absolvent oboru je schopen vybrat téma vhodné pro dokumentární film, žánrově ho uchopit i najít klíč k jeho provedení. Rozumí jednotlivým fázím vývoje scénáře a dokáže je odlišovat a vytvářet – námět, explikace, anotace, treatment, synopse a scénosled. Je obeznámen s dějinami filmu a filmové teorie, se základy filmové techniky a technologie, ale také se základy dějin kultury a audiovize. Díky systematické péči, jíž se dostávalo jeho talentu, je absolvent oboru dokumentární tvorba rozvinutou uměleckou osobností s pevným vzdělanostním a etickým základem.

- **profil absolventa navazujícího magisterského studia:**

Absolvent dvouletého navazujícího magisterského stupně oboru dokumentární tvorba je komplexně vzdělanou osobností s vlastním autorským a občanským názorem, který je schopen prosadit originální uměleckou formou. Umí se vyjadřovat mnoha žánrovými styly (od reportáže, portrétu, deníku, ankety, fejetonu, střihového filmu, časosběru, věd-popu, reklamy, tv publicistiky, sociologického filmu, cestopisu, filmové poezii až k eseji).

Absolvent oboru si prohloubil odborné, kreativní a technické znalosti a dovednosti pro samostatnou režijní tvorbu v oblasti filmu a televize. Disponuje výbavou pro působení ve sféře filmové a televizní žurnalistiky, vlastní filmové tvorby i pedagogiky.

Definování způsobu výuky vzhledem ke koncepci rozvoje katedry (dílny, ročníkový způsob, po cvičeních, kombinace těchto způsobů apod.), definice rozdílu mezi cvičením a filmem

důsledná „křížovka péče“ o vznik školních filmů na KDT (kombinace vertikální realizační dílny x horizontálního dramaturgického semináře) umožňuje katedře zajistit filmové výsledky, které jsou ve světě oceňovány:

- **dílny na KDT**: v 1. ročníku je ročníkový způsob výuky a ve 2-5. ročníku mají studenti výběr ze 7 realizačních dílen (studenti se hlásí do realizační dílny před začátkem ZS, pedagog má právo studenta nepřijmout); navíc existuje předmět „Konzultační dílna KDT“ – kde student může kdykoli konzultovat svůj problém (nabídka platí i pro ostatní katedry FAMU - student není odkázán jen na jednoho stálého pedagoga, existuje platforma pro širší paletu názorů)
- **dramaturgické semináře** se vyučují ročníkovým způsobem (sledují aktuální žánrové trendy, vybízí studenty promýšlet různé možnosti uchopení tématu a také učí strategickým dovednostem pro získávání prostředků)
- **školní film je na KDT vnímán jako autorské dílo studenta**, zatímco cvičení má procvičit určitou dovednost na základě zadaných parametrů – proto **cvičení mají svého konkrétního pedagoga** (zvukové cvičení, postup práce, tv seznamovací cvičení, fotografické cvičení, radiodokument), zatímco společné školní filmy (autorská reportáž, můj pohled, hraná etuda, autorský portrét, filmová báseň, autorský bakalářský film, autorský absolventský film) by měly i nadále vznikat v realizačních dílnách
- výklad pojmu dílna: **přimlouvám se za větší posun zpátky** k původnímu významu, tedy **k dělnému tvůrčímu prostoru** (laboratoři či ateliéru), kde jde především o rozvíjení kreativity a uvolňování autorské spontaneity; dílna je prostor pro důvěryplný brainstorming, místo možných pokusů a omylů, právo na hledání a tvořivou chybu, měla by obsahovat i různé metody vyučovacího procesu
- **vedoucím dílny by měla být vyvrálá osobnost**, která si už našla svůj autorský způsob vidění a tvorby; v době, kdy je pedagog dílnářem, měl by se svým studentům maximálně věnovat a být jim k dispozici pro konzultace; předává také způsob, jak vnímá věci kolem sebe a jak se s nimi vypořádává, předvádí studentům svůj vlastní žebříček hodnot i životní styl, měl by je upozorňovat na zajímavou realitu či myšlení, které kolem nich probíhá - **pedagog by měl být studentům partnerem**

Definování personální politiky katedry: personální složení (odborníci z praxe, teoretici, profesionální pedagogové apod.)

- **zachovat různorodost složení pedagogického sboru KDT** - zahrnuje výrazné postavy českého dokumentárního filmu s odlišným způsobem myšlení a filmové řeči
- **doplnit plejádu osvědčených jmen i mladší filmařskou generací a narovnat genderový nepoměr** (doposud se obojí dařilo kompenzovat alespoň angažováním externistů pro výuku hostujících dílen a modulů)
- iniciace **vypsání výběrových řízení na pozici vedoucího dílny 1. ročníku** – ideálně komplexní filmař (tj. kameraman, střihač a dramaturg v jedné osobě), který má dost sil a času (vhodnými kandidáty mohou být např. Lukáš Kokeš, Bohdan Bláhovec, Viola Ježková, Tereza Reichová nebo Jan Šípek) **a na výuku dramaturgie** (vhodnými kandidáty jsou např. Lucie Králová, Lukáš Kokeš nebo Klára Tasovská)
- **vedení katedry formou „triumvirátu“** - garant oboru Martin Mareček (ostřílený filmový praktik a dramaturg), zástupce vedoucí katedry Petr Kubica (kreativní tv producent a iniciátor významného filmového festivalu) a vedoucí katedry A.R. (komunikativní praktická žena znalá interních procesů instituce vysoké umělecké školy) - může být **zárukou kompetentních rozhodnutí i uskutečnění plánovaných vizí**
- **externí výuka KDT – absolventi, doktorandi a odborníci z praxe** (ve spolupráci s IDF moduly s odborníky na vývoj dokumentárních látek ze skupiny režisérů, producentů a filmových kritiků, kteří jsou zároveň i vynikajícími praktickými dramaturgy – Iikka Vehkalahti, Alexandru Solomon, Pawel Lozinski, Peter Kerekeš, Giona Nazarro, Arash T.Riahi, Emma Davie nebo Mikael Opstrup)

Návrhy spolupráce s ostatními katedrami

Vždy platilo a platí, že **dokumentaristé potřebují a chtějí naučit se řemeslo a že ke vzniku kvalitního dokumentu potřebují a chtějí spolehlivé spolupracovníky ve všech štábových profesích**. Kdykoli se setkáváme v profesionálních podmínkách, o této premise nikdo nepochybuje a všichni spolu rádi mluví i spolupracují. Tak proč to tak nemůže být i na FAMU?

- ve stávajícím RUP oboru dokumentární tvorba již samozřejmě jsou předměty, na nichž KDT již dlouhodobě spolupracuje s dalšími katedrami (KK, KZT, KSS, KP, CAS, KR)
- ve studijním plánu KDT jsou také předměty, které naopak nabízíme ostatním katedrám – mimo jiné Otevřený seminář, Dějiny dokumentárního filmu, moduly KDT
- **mezi studenty z různých kateder problémy v komunikaci nejsou** – důkazem je i čilá výměna na facebooku „FAMU studenti“, kde stále běží burza rad, techniky, pomocných rukou i dotazů na výuku či atestace napříč všemi profesemi bez ohledu na situaci, která nyní FAMU rozděluje
- **jinak je tomu však v rovině pedagogů** – je třeba se více potkávat s kolegy z dalších kateder a začít pracovat na odstranění bariér vzájemných (často iracionálních) animozit; původem může dlouhá neochota řešit problémy společně, snazší je totiž nacházet parciální řešení jen uvnitř své katedry - v dlouhodobém horizontu se však ukazuje, že to jsou často řešení nedostatečná a ve svém důsledku nás dobehnou – jak pedagogy, tak i studenty; **řešením je snaha o středové řešení dialogem „zdola“**

Návrh optimalizace množství cvičení vzhledem ke kapacitním a organizačním možnostem Studia FAMU a Katedry produkce

- **přesunout cvičení „Filmová báseň / filmová anekdota – 35 mm“ do mgr. stupně** kvůli aktuálním kapacitním potížím Studia FAMU po komplikované rekonstrukci budovy a také kvůli velké studijní zátěži ve 3. ročníku bc. stupně, které často vede k rozkládání nebo k čekatelství na bc. státnice
- **vypustit cvičení „Letopis“** (jen se souhlasem Katedry kamery) – toto cvičení mělo v minulosti za cíl natočit medailonky české kameramanské školy na 35mm surovinu, protože úkol je již víceméně naplněn, mohli bychom **se více soustředit na prohloubení kvality spolupráce** studentů obou kateder na společných absolventských filmech bc. i mgr. studia
- **zrušit cvičení „Autorský videofilm“ v 1. ročníku mgr. stupně** – protože místo něj již nyní mgr. studijní plán nabízí **volitelné cvičení „Radiodokument“** (vede Viola Ježková), které podhaluje možnosti dokumentární tvorby v rozhlasovém prostředí
- podobnou **volitelnou formou** bych ráda podpořila v roce 2019 **start společného časosběrného projektu FAMU s 2. lékařskou fakultou UK „Medici“ pod patronací Heleny Třeštíkové** - po dobu 10 let budou studenti FAMU natáčet 10 mediků od jejich přijímacích zkoušek až po vstup do vlastní praxe; projekt (tutorem absolventka KDT Šárka Slezáková) by umožnil magistrům vyzkoušet si práci v podmínkách „zakázkového díla“, tedy nikoli jen práci na vlastních autorských filmech – lepší průprava studentů na vstup do reality po ukončení jejich studia

Porovnání koncepce s platnou akreditací studijního programu (oboru), zda je s ní v souladu, nebo je potřeba reakreditovat

- představená **koncepce je v souladu s platnou akreditací** oboru dokumentární tvorba
- již nyní se pedagogové KDT připravují v rámci grantu OP3V na **institucionální reakreditaci AMU od roku 2020** a diskutují o inovacích stávajícího programu - je vhodné zapojit i absolventy KDT FAMU a profesionály, kteří se orientují v problematice výuky dokumentární tvorby i na zahraničních filmových školách
- v rámci OP3V grantu připravují spolu s absolventkou KDT Pavlou Sobotovou v komunikaci s odborníky z DAMU (Radek Marušák), VŠUP (Jaroslav Vančát, Markéta Pastorová), PedF UK (Jana Stará), FF UK (Tereza Czesany Dvořáková), Jednoho světa na školách (Vlasta Urbanová) a Free Cinema (Jiří Forejt) **vznik volitelného segmentu „pedagogické minimum“**, který by umožnil absolventům všech oborů magisterského a doktorského stupně FAMU (případně celé AMU) dosáhnout pedagogické kvalifikace, získat povinný certifikát pro vyučování na ZŠ, SŠ a ZUŠ, a **v konečném důsledku tak zvýšit uplatnitelnost našich absolventů na pracovním trhu po absolutoriu školy nejen v umělecké sféře**

Závěrem

- vzhledem současné vyostřené rétorice v mediální kampani bych ráda uvedla, že **na FAMU ani na KDT neučí ani nestudují žádní neumětelové** – je spíše ostudou křiklounů, že jména současníků, aktivně působících v široké audiovizuální sféře v českém i zahraničním kontextu a nesou hrdě značku „made in FAMU“, neznají; proto sem uvádím jejich jména, digitální stopa nechtě za ně mluví sama:

...Bohdan Bláhovec, Lukáš Kokeš , Klára Tasovská, Rozálie Kohoutová, Petr Hátle, Viera Čákanyová, Ivo Bystřičan, Tereza Reichová, Tereza Nvotová , Jaroslav Kratochvíl, Jan Látal, Tomáš Weinreb, Andrea Culková, Petra Nesvačilová, Radovan Síbrt, Jakub Wágner, Jan Strejcovský, Adam Oíha, Jan Šípek, Soňa Maletz, Robin Kvapil, Květa Příbylová, Apolena Rychlíková...

...a samozřejmě bych mohla ještě dlouho ve výčtu pokračovat

děkuji všem za pozornost

Alice Růžičková

9. 7. 2018